

* Η συγκινητική ελληνοφιλία των Ιταλών προκαλεί ομόλογη ιταλοφιλία των Ελλήνων;

Δ. Ν. ΜΑΡΩΝΙΤΗΣ

Φθινοπωρινό τετραήμερο στην αιώνια πόλη, όπου παρελθόν και παρόν, καλά συνταιριασμένα, ορίζουν και υποστηρίζουν τον διαχρονικό της πολιτισμό με υποδειγματικό τρόπο. Φιλόξενο τετραήμερο στα μαγικά περιχώρα της Απίας Οδού, σε απόσταση αναπνοής από τα νότια τείχη της αρχαίας Ρώμης, με τις ανέσεις ενός νεόκτιστου ξενοδοχειακού και συνεδριακού συγκροτήματος. Φυγόκεντρο τετραήμερο σε προστατευτική απόσταση από τις μετεκλογικές πασοκικές εμπλοκές, οφειλόμενες μάλλον σε έλλειμμα πολιτικού πολιτισμού, το οποίο εμφανίζεται δύσμορφο στις ρωγμές της ηγετικής εκκρεμότητας, που (σκοπίμως;) παρατείνεται, με άδηλη προς τον παρόν έκβαση.

Στο μεταξύ η ρωμαϊκή φιλοξενία ανέτρεψε, για λίγες έστω ημέρες, την οικόσιτη αυτή δυσφορία, καθώς επιβεβαίωσε για μία ακόμη φορά τον έμπρακτο φιλελληνισμό της γειτονικής χώρας. Ο λόγος για το τριήμερο συνέδριο (5-7 Οκτωβρίου) με θέμα τη «Διδασκαλία και τη διάδοση της ελληνικής γλώσσας στην Ιταλία», τον προγραμματισμό και τη διεκπεραίωση του οποίου ανέλαβαν από κοινού η «Ομοσπονδία Ελληνικών Κοινοτήτων και Αδελφοτήτων Ιταλίας» και η «Εδρα νεοελληνικής γλώσσας και λογοτεχνίας» της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Ρώμης - την επιστημονική ευθύνη του συνεδρίου επιβλήθηκε, με αποτελεσματική αυταπάρανηση, η γνωστή καθηγήτρια και μεταφράστρια έργων νεοελληνικής ποίησης και πεζογραφίας Πάολα Μινούτσι.

Προτάσσεται στατιστικού τύπου διαπίστωση, με ουσιαστικά όμως παρεπόμενα. Στο συνέδριο συμμετείχαν, με αρμόδιο κάθε φορά εισηγητή, θύλακοι σπουδής της ελληνικής γλώσσας και λογοτεχνίας, ο αριθμός των οποίων και η διασπορά τους στην ιταλική χερσόνησο και στη Σικελία πράγματι εκπλήσσουν. Αρχίζοντας από τον βορρά, ο προκείμενος κατάλογος περιλαμβάνει έδρες και τμήματα πανεπιστημίων και κοινοτήτων: της Τεργέστης, της Βενετίας, του Μιλάνου, της Πάδοβας, της Μπολόνας, της Πάρμας, της Ρώμης, της Νάπολης, του Ρηγίου, του Λέτσε, της Μεσσήνης, της Κατάνης, του Παλέρμο. Αναρωτιέμαι αν υπάρχει άλλη ευρωπαϊκή χώρα με τόσο πυκνό δίκτυο ελληνομάθειας: με ισάριθμη και ισότιμη παραγωγή φιλολογικού, διδακτικού και μεταφραστικού έργου, που αφορά στη νεοελληνική γλώσσα και λογοτεχνία.

Παρεπόμενο ερώτημα: η ελληνική πολιτεία, αλλά και η δική μας εκπαιδευτική και πανεπιστημιακή κοινότητα, ανταποκρίνονται στη φιλελληνική αυτή εγρήγορη και προσφορά; η συγκινητική ελληνοφιλία των Ιταλών προκαλεί ομόλογη ιταλοφιλία των Ελλήνων; Στο κρίσιμο τούτο κεφάλαιο διαπιστώνεται εύκολα η υστέρησή μας, οι αφορμές και τα αίτια της οποίας δεν είναι της ώρας να συζητηθούν εδώ. Δείγματος χάριν μόνον εντοπίζεται ως σύνδρομο της ρωμαϊκής μας οκνηρίας η πανεπιστημιακή υποτίμηση και η σχολική εξαφάνιση της λατινομάθειας και της ιταλομάθειας.

Δεν είναι εξάλλου άσχετη προς το συζητούμενο θέμα η γενικότερη υποχώρηση της κλασικής παιδείας (εξ ορισμού ελληνορωμαϊκής) ακόμη και στις φιλοσοφικές μας σχολές. Οπου η κλασική φιλολογία (αδιάσπαστη στα ξένα πανεπιστήμια) σε μας διασπάστηκε, εδώ και κάμποσα χρόνια, στα εξ ων συνετέθη: χωρίστηκε διά παντός η ελληνική από τη λατινική φιλολογία. Ως, αυτάρεσκη έστω, εξαίρεση στο αυθαίρετο αυτό διαζύγιο αναφέρεται εντούτοις το γεγονός ότι στο εκπονούμενο, εδώ και έξι χρόνια, πρόγραμμα «Αρχαιογνωσίας και Αρχαιογλωσσίας στη Μέση Εκπαίδευση» (από το οποίο προέκυψαν ήδη, και κυκλοφορούν από το Ίδρυμα Τριανταφυλλίδη, πέντε εγχειρίδια) εξέχει το συναρπαστικό πόνημα του, συναδέλφου και συνεργάτη, Θόδωρου Παπαγγελή, με τον εύγλωττο τίτλο «Η Ρώμη και ο κόσμος της». Οπου οι συνειρμοί (θεσμικοί, πολιτικοί, πολιτισμικοί και ιδεολογικοί) ανάμεσα στο ρωμαϊκό παρελθόν και στο παγκοσμιοποιημένο παρόν είναι συχνά αποκαλυπτικοί.

Το συγκεκριμένο πάντως τριήμερο συνέδριο ευνόησε την προσεκτική αναψηλάφηση του όλου θέματος. Μοιρασμένο σε οκτώ συνεδρίες, κατάμεστες από δεκαπεντάλεπτες εισηγήσεις, επέμεινε λιγότερο σε θεωρητικά και μεθοδολογικά προβλήματα της διδασκαλίας και της διάδοσης της ελληνικής γλώσσας στην Ιταλία, και περισσότερο στις συγκεκριμένες εφαρμογές, οι οποίες κατά κανόνα είχαν τον χαρακτήρα σύστασης του συντελούμενου έργου. Δεν έλειψαν ωστόσο και γενικότερης σημασίας ζητούμενα, όπως:

Η άσκηση διπλής και παράλληλης μετάφρασης, από τα ελληνικά στα ιταλικά αλλά και από τα ιταλικά στα ελληνικά, ως δίαυλος γλωσσικής και λογοτεχνικής αμοιβαιότητας και επικοινωνίας. Ιδιαίτερο εξάλλου ενδιαφέρον είχαν και οι σχετικές υποδείξεις για συνδυασμό προφορικής και γραπτής μετάφρασης, αλλά και

για εναλλακτικές μεταφράσεις του ίδιου κειμένου, οι οποίες, εξ αρχής ή εξ υστέρου, κρίνονται και συγκρίνονται.

Με δυο λόγια: το φιλελληνικό συνέδριο της Ρώμης αποδείχτηκε πολλαπλώς ερεθιστικό και ωφέλιμο, γεγονός που θα επιβεβαιωθεί με την, έγκαιρη ελπίζω, αποτύπωσή του στα αναμενόμενα Πρακτικά.